DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

Mit kivánjunk a pesti rabbitól?

Krámer Miksa 80 éves — Könyv az örök bűnbakról — Torockói vőlegény Iványban — Lájnolás közben — Olvasom — Nem Olvasom. — Hirek.

V. évfolyam 18. szám. 1932. szeptember 10

A címlap Berény Róbert rajza.

Ülő bufforok tisztitása lebontás nélkül, felelősséggel,

„KIRÁLY" VEGYTISZTITÓ

festő és gőzmosógyár. Függönyök, szőnyegek tisztitás esetén nyáron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.

Budapest, IV., Magyar-utca 3. ∽ Telefon: 85-1-29.
VII., Király-utca 15. ∽ Tel.: J. 31-3-35.
Gyár: VI., Hajdu-u. 12-14. ∽ Tel.: 93-1-95, 90-2-97.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mészárszéke

BUDAPEST, VII., DOB-UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának felügyelete alatt. **Elsőrendü cukorgyári hizlalásból származó marha-, borjú- és birkahusok. Vágott baromfi árusitás!** R ndelések házhoz szállittatnak.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-u. 43. sz. alól VI. KIRÁLY-UTCA 58. ALÁ HELYEZTEM ÁT

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Pesztó, divatszövet, és szabókellékek áruháza. Billiárd, játékasztal és iróasztal posztók. Ebédlőasztal, padló- és dekoráció filcek.

KUFFLER ÉTTEREM

Elismert kóser házikoszt

1902. ÓTA FENNÁLL. Egy teremmel kibővltve, ujonnan átalakitva.

VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-utca sarkán

Menürendszer délben, este.

SIREMLÉKEK

bel- és külföldi márványokból legolcsóbb árban részletfizetésre is kaphatók. - Tervrajzok dijtalanul.

EICHBAUM MOR

sirkőgyáros

BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1—3.
TELEFON: 24-5-74.

FAVORIT

ruhafestő és vegytisztitó és gőzmosó üzem

BUDAPEST, Paulay Ede-u. 51

Szombaton zárva.

Angol, francia uri divat
fehérnemű és kalapkülönlegességek

Schulczer és Schwimmer

Budapest, VI. Andrássy-ut 47. szám.
Telefon: 14-5-99.

Sirkövek

állandóan nagy választékban, legszebb kivitelben, legolcsóbb árban kaphatók.

BOROS és KOHN SIRKŐRAKTÁRÁBAN, **BUDAPEST, VII., KÁROLY KÖRUT 17. (Orczy-ház). Telefon 41-4-92**

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

V. évfolyam. Budapest, 1932. szeptember 10. 18 szám.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A rabbi ne csak prédikáljon!

Az *„Israelitisches Familienblatt“* legutóbbi számában rendkivül érdekes cikk jelent meg dr. *Joachim Prinz* rabbi tollából, aki cikkében a berlini hitélet és lelkipásztorkodás nagy hibáit fedi fel és azoknak megreformálását sürgeti. Miután a budapesti hitéleti viszonyok ugyszólván teljesen azonosak a berlinivel, a cikket teljes egészében közöljük és az illetékesek szives figyelmébe ajánljuk. *(A szerk.)*

A praktikus értelemben vett lelkipásztorkodás lényege abban áll, hogy a rabbi a legkülönbözőbb kérdésekben adjon segitséget, vagy tanácsot a hiveinek. A mai sulyos időkben mindkét részről felmerül ennek a lelki szükséglete: a hiveknél, hogy nehéz gondjaikon a rabbi bölcs tanácsa könnyitsen, a rabbinál pedig, hogy közeledjen hiveihez, melléjük álljon, segitsen rajtuk. Dacára e mindkét részről fennálló lelki szükségletnek, rendszeres lelkipásztorkodásnak Berlinben nyoma sincs

Mí ennek az oka? Egy negativum: a közösség hiánya. Nem mondom, van egy kisebb magánhitközség és egységes, zártkörü zsinagóga, amelyben a közösség fellelhető. De èn a nagy berlini hitközségről beszélek, amelynek 150.000 tagja van.

Ezen a nagy hitközségen belül legalább is mai szervezettsége mellett az igazi értelemben lelkipásztori tevékenység megvalósithatatlan.

Ez a hitközség semmí más, csak szervezet, a kötelékébe tartozók pedig pusztán csak hitközségi tagok. Inkább az adózási kötelezettség füzi őket egymáshoz, mint a közösség gondolata.

Mint Berlinnek, a modern nagyvárosnak az élete, éppugy a berlini zsidóságnak az élete is mechanizálódott. Nézzük csak meg, mik ennek a mechanizálódásnak a következményei. Nézzük meg, hogy a hitközség mechanizált nagyüzemében miként végzi a rabbi lelkipásztori kötelességét. Ott van mindjárt a prédikáció. A pédikációnak az

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

a célja, hogy vallásos zsidó irányban befolyásolja rendszeresen és intenziven a hitközséget.

A prédikációnál tehát nem a retorikai szépségeken van a hangsuly, hanem azon, hogy a szónoklatra kiváncsi publikumot a hit közösségében élő emberekké nevelje.

Ez nem máról-holnapra való munka, de lassú, hosszu folyamat, amely a legnagyobb odaadást igényli. Olyan, mint az iskolában a tanitó munkája, aki nem csupán a száraz tananyagot gyömöszöli a növendékei fejébe, de szeretettel neveli őket és a hosszu együttlét során a lelkükhöz is közel férkőzik. Amilyen természetes, hogy a tanitó személyét nem változtatják, épp olyan abszurdum, hogy a berlini rabbiknak „pendlizni“ kell, mint a szinészeknek.

Felváltva két-három zsinagógában prédikálnak ezek a rabbik, tehát szó sem lehet arról, hogy maguk és hiveik között a szükséges lelki kapcsolatot megteremtsék.

Ellenben a pendlizés rovására irható, hogy a hivek a prédikációtól szenzációkat várnak. a rabbik pedig rendszerint a művészek tetszelgő pózában lépnek a szószék elé. Már pedig a prédikáció nem művészi teljesitmény, hanem lelkipásztori tevékenység és a rabbinak nem az a feladata, hogy hangmodulációkkal és retori fogásokkal elragadtassa a publikumot, hanem az, hogy olyan embereknek a lelkére beszéljen, akiknek gondjait, bajait, konfliktusait ismeri. De hogyan ismerheti ezeket a „pendliző“ rabbi?

Egy másik példát emlitek: a *barmicvah* kérdését. A fiut, akit az iskolában, vagy magánuton előkészitettek a barmicvah-ra, bejelentik valamelyik zsinagógába. Szombaton azután a rabbi, aki véletlenül ott fungál a zsinagógában, a szertartás során beszédet intéz az ifjuhoz, akit nem ösmer, akit sohase látott. Hát nem abszurdum ez a rabbira, az ifjura és a szülőkre egyaránt? Nem arculcsapása ez a lelkipásztorság lényegének?

Vagy ragadjunk ki a sok és egyformán fontos papifunkciók közül egyet: a temetési szertartást. A rendelkezésre álló rabbik sorából a hozzátartozók egészen ötletszerüen kiszemelnek egy rabbit, aki a vele közölt szórványos adatok alapján elmondja a gyászbeszédet, más szóval méltatja az elhunyt érdemeit és vigasztalja a hozzátartozókat Most nem beszélek arról, hogy ilyen funkcióba lehet-e csak ugy egyszerüen beugrani, mint holmi szerepbe? De veszem a legjobb esetet: mondjuk a rabbinak sikerült vigaszt nyujtani Mi történik azután? Illetve minek kellene történnie?

Ha Berlinben a lelkipásztorkodás annak rendje és módja szerint folyna, akkor a rabbinak a temetés után is fenn kellene tartani a kapcsolatot az elhunyt hozzátartozóival.

Meg kellene őket látogatnia, nem egyszer, hanem bizonyos időközökben többször egymásután. Ez fontos, szükséges és igazi lelki-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

pásztori feladat volna. Berlinben azonban nem lehetséges, időhiány, az erők szétforgácsolása, a sokfelé ágazó, mechanikus munka és egyéb okok miatt, amelyek a hitélet ápolását illuzóriussá teszik.

Ezekután felteszem a kérdést; egyáltalán lehetséges-e Berlinben a hitélet intenziv ápolása? A felelet ez: nem lehetséges mindaddig, mig az illetékes tényezőkből hiányzik a komoly akarat arra, hogy egy hatalmas szervezet gépies munkáját átváltoztassák valódi hitközségi tevékenységgé. Miután pedig a lelkipásztori munka olyan szükséglet, amelyet minden érdekelt a legőszintébben áhit, a berlini hitközséget a legsürgősebben be kell osztani parochiákra, vagy lelkipásztori kerületekre. Ennek a nagy és mindennél fontosabb munkának az elvégzésére egy zsidó kulturhivatalt kell létesiteni. Nyugodtan állithatom, hogy a rabbikar minden lelkesedését és munkaerejét szolgálatába állitja a nagy célnak, amely

a községnek közösséggé való átváltozására, illetve a nemes értelemben vett lelkipásztori munka lehetőségének megteremtésére irányul.

Levél a szerkesztőhöz

Kedves Főszerkesztő uram!

A szombatot minden igaz hivőnek szeretni kell, mert az egész heti viaskodás után lelki nyugalmat hoz és kapcsolatot Isten és népe között. Az Ön „Szombat" ja is kell, hogy felujitsa a régi szövetséget Izrael és mennyei Ura között és ezért egy pár szóval akarok lapjában rámutatni azokra a hibákra, amelyeket szégyenkezve láttam a pesti templomokban, modern hittestvéreinknél, akik a szülők iránti kegyelet teljesitésekor az isteni szövetséget arcul csapják... Kérem tehát következő soraimat azok részére szemléjében leadni.

„Bonim átem láádonaj elaukéchem lau sziszgauddii vlau szoszümii korcho bén'énéchem lomész" „Gyermekei vagytok ti az Örökkévalónak, a ti Isteneteknek, ne vagdaljátok meg magatokat és ne csináljatok kopaszságot szemeitek között a halottért." E sokat jelentő isteni tanitásnak aktuálitását e napokban értettem igazán, amidőn a fővárosban időzve egyik nagy templomát meglátogattam. Élveztem a Mindenhatónak tiszteletére emelt szép templomi látványt, az ezt betöltő nagyszerü kántori éneket, fölemelő volt reám a hivők ájtatos imája, ámde lesujtó volt lelkemre egyes gyászolóknak a templomi istentisztelettel szemben tanusitott rideg magatartása. Bölcseink arra tanitanak bennünket: „ál tifraus min hacibür", ne szeparáljátok magatokat a gyülekezettől", hanem alkalmazkodjunk azokhoz, akik között megjelenünk. Ha bemegyünk Isten házába, akkor kövessük az istentisztelet rendjét és tegyünk eleget a hit követelményének. A mi modern hittestvéreink gyászuk esetén szorgalmasan látogatják Isten házát, ájtatosan elmondják a szülőért szóló Kaddis imát, ámde csakis a Kaddist, mig más ima — amit az istentisztelet követel — nem hangzik el ajkukon. Minden hivő tfilinben imádkozik, mely kapcsolatot jelent Isten és Izráel között, ámde a mi modern testvéreink, mint a karaiták, szegre aggatják a tfillint és nem veszik azt föl és csupán egy kis magyar szövegü Kaddist tartal-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

mazó imakönyvbe mélyednek, nagy meghatottsággal. Avagy talán azt hiszik, mivel vallásunk értelmében, midőn kedélyállapotunk igen nyomott, értve a temetés napját, és tfillint nem kell fölvenni, hogy e fölmentés az egész-gyászévre kiterjeszthető? Ez nagy tévedés, mert az ilyen tfillin- és imamentes kadissal nem tettünk eleget kegyeletbeli kötelességünknek. Máláchiás próféta is észlelhette a zsidóságnak e botlását, amidőn azt mondja panaszosan Isten nevében: „A gyermek tiszteli a szülőt, a szolga gazdáját, ámde én is atyátok vagyok, hol az én tiszteletem?...

Amidőn a fölemelő, szép istentiszteletet lealázó e hibák fölött töprengtem, föl-hangzott a Tórának éppen soron levő leckéje: „Gyermekei vagytok a ti Isteneteknek, ne vagdaljátok meg magatokat a halottért", mely szavakhoz bölcseink azt a magyarázatot füzik: „lau szaaszü agüdausz", „ne szeparáljátok magatokat a gyülekezettől, hanem alkalmazkodjatok a templomi istentisztelet rendjéhez. „Ki ám kodaus átó lasém elauchecho", hiszen te Isten szent népe vagy, aki szüleid iránti kegyeletbeli kötelességed teljesitésekor mennyei atyádra is gondolnod kell, akiről azt hirdeti a zsoltáros, „ha elhagy bennünket atyánk és anyánk, de Isten befogad engem".

Friedmann Vilmos, rabbi
(Nyiregyháza)

Lájnolás közben...

Braun: Mondja, kedves doktor úr, mi az oka annak, hogy tisobeovkor, mikor utóljára találkoztunk, nem volt hajlandó beszélgetni velem?

Dr. Kövi: Hát tudja, kedves Braun, akkor én nagyon szomoru voltam.

Braun: Nem értem.

Dr. Kövi: Mindjárt megmagyarázom. Ugy-e emlékszik, hogy a templom akkor mély, fekete gyászba volt öltözve, s pont úgy nézett ki, mint egy bánatos özvegy. A falakon sötét drapéria, a kandeláberek körül fekete tüllfátyol lebegett, a fekete posztóval bevont zsámolyokon ott ültek a papok, lejebb pedig a kántorok és templomelőljárók, — ennek a misztikusan katholikus hangulatnak a teljességéhez már igazán csak egy fekete katafalk hiányzott, amely az elpusztult Jeruzsálemet szimbolizálta volna. Hát Braunkám, engem ez a fekete szin szomoritott el, amely nálunk, zsidóknál egyáltalán nem a gyász jele.

Braun: Talán azt akarta volna, hogy fehér drapériával vonják be a templomot?

Dr. Kövi: Mit szól hozzá, igen. A zsidó vallás keleti vallás. Onnan, keletről hoztuk be a szokást, hogy feltett kalappal ülünk a templomban, amit a reformzsidók annyira furcsának tartanak, hogy el is törülték. Pedig, ha nem vesszük le a kalapunkat, akkor a gyászolás módját sincs jogunk megreformálni. A zsidó gyász szine igenis a fehér. Ha magát Braun, ne adj Isten, temetni fogják, fehér ruhába fogják öltöztetni és nagy ünnepekkor is ebbe a fehér halotti ruhában szokás imádkozni.

Braun: Mondja, doktor úr, aztán, ha már ilyen feketén gyászolnak a papjaink, legalább böjtölnek-e?

Dr. Kövi: Nézze, ezt nem illik kérdezni. Elmondok magának két esetet, amelyből maga is látni fogja. Fiatal jogász koromban egyszer Ischlben nyaraltam. Mindennap együtt ebédeltem ott Jellinek Adolffal, a világhirű bécsi hitszónokkal és Frankl Adolf megboldogult édesanyjával. Tisobeov előestéjén megkért Jellinek, hogy kisérjem el a templomba. Persze, szivesen vállalkoztam erre, nemcsak én, többen is kisértük Jellineket, aki ekkor már nagyon rossz bőrben volt, nem jól látott, nagyot is hallott, de azért mindig egész udvar vette körül szép asszonyokból, akik kiváncsian lesték Jellinek

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

hires szellemességeit. Szóval, ahogy mentünk a templom felé, egyszerre csak, a fiatalember szemtelen nyiltságával megkérdeztem Jellineket, hogy bőjtöl-e. Jellinek nem válaszolt, de olyan szemrehányó tekintetet vetett rám, hogy szentül megfogadtam magamban, hogy paphoz soha többé nem intézek ilyen indiszkrét kérdést.

Braun: És a másik eset?

Dr. Kövi: Az még cifrább. Utazik két pap a vonaton...

Braun: Ez úgy kezdődik, mint egy anekdota.

Dr. Kövi: Az lehet, de mégis megtörtént. Szóval, éppen sivo oszor bötámuz napján együtt utazott a két pap egy fürdőhelyre. Mikor elérkezett az ebédidő, az idősebb pap előveszi az elemózsiás csomagot, jó izüen falatozni kezd és szivélyesen megkínálja a kollégáját. Ez azonban kijelenti, hogy bőjtöl, nem eszik. „Egyél, ne bolondozz, — mondja az öreg rabbi — úgy sincs semmi értelme a bőjtölésednek. Elsősorban is, az utazástól törődött ember vagy, tehát ehetsz, másodsorban beteg ember vagy, akinek fürdőre van szüksége, tehát nem is szabad bőjtölnöd, harmadsorban, neolog rabbi vagy, tehát hiába bőjtölsz, úgyse hiszi el neked senki. Hát akkor miért bőjtölsz?“ — Megmondom neked, hogy miért — válaszolta a fiatalabb. Tudod, ahol én működöm, van egy orthodox hitközség. Bőjtkor az orthodoxok mindig azt szokták mondogatni, hogy úgy éljenek a neológok, ahogy az ő papjuk bőjtöl. Már most, hiszik-e, vagy nem hiszik, hogy bőjtölök, az engem nem érdekel. De bőjtölnöm kell, mert azt csak mégsem hagyhatom, hogy híveimet megfogja az orthodoxok átka.

Braun: Érdekes, de azt hiszem, nem minden neolog rabbi ilyen babonás Tudja, doktor úr, én mostanában minden nap járok a templomba kaddist mondani. De a rabbi urakat sem este, sem reggel nem látom ott, kivéve hétfőn és csütörtökön, amikor a lájnoláshoz kegyeskednek elfáradni. Nem furcsa ez?

Dr. Kövi: A kérdése, Braunkám, nagy naivitásra vall. A mi szentéletü papjainknak külön házi kápolnájuk van, ott imádkoznak, természetesen „minjan“-nal, mert az ellenkezőjét fel se lehet tételezni róluk. Különben idejük sincs templomba járni, mert éjjel-nappal a Talmudot bujják és azt az időt sem akarják elvesztegetni, ami a templomba-menéshez szükséges.

Braun: Áhá, értem. De magyarázzon meg nekem még valamit. Mondja, előírás az, hogy a „ciceszt meg kell csókolni?

Dr. Kövi: Igen.

Braun: Hát kérem, én megfigyeltem a rabbikat a templomban. Mit mondjak magának. Az egyik megcsókolja a „ciceszt“, a másiknak esze ágában se volt megcsókolni. Hogy lehet ez?

Dr. Kövi: Ezt kérdezze meg az illető rabbitól.

Braun: Rendben van. Még egy utólsó kérdést. Van egy könyvkereskedő barátom a Belvárosban, aki elmondta nekem, hogy mostanában a legjobb üzletet Buber Chaszideus könyveivel csinálja Apácák, grófnők, arisztokraták, szóval a keresztény társadalom legjobbjai veszik a chaszideus történeteket, de a vásárlók között még véletlenül sem akad zsidó. Mivel magyarázza ezt?

Dr. Kövi: A magyarázat nagyon egyszerü. A zsidó publikumnak hétről-hétre ily történeteket tálal fel az Egyenlőség, nem csoda tehát, ha a zsidók csömört kaptak a chaszidizmustól. Mert tudja, a fogas remek eledel, de állandóan fogast enni? Gott behüt'!“

Akar Ön mindig elegáns és tartós cipőben járni?
Ha igen, akkor keresse fel a **Grünbaum-féle**
„MODELL CIPŐSZALONT“ BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-U. 10
(Operával szemben.)
Érzékeny lábait meggyógyitom cipőimmel.
Javitások jutányos áron a legszebb kivitelben készülnek

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Dr. KENÉZ KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Egy könyv és egy ankét a zsidókérdésről

A zsidókérdés Németországban — bizonyára a hitleristák fenyegető antiszemita programmjának hatása alatt — ismét az érdeklődés gyujtópontjába került. Egymásután jelennek meg a zsidókérdést tárgyaló új, de kevés ujat mondó könyvek, vagy már bevált régi munkák uj kiadásban. Ennek a konjunktúrának nagy sikert aratott terméke, a „Der Jud ist schuld?“ cimű könyv, amelyben a szellemi és politikai élet kiválóságai mondják el véleményüket a zsidókérdésről. A könyv három részből áll: az első részben a támadók vonulnak fel, utánuk a mindkét félnek igazat szolgáltató semlegesek, végül pedig a zsidóság védelmezői sorakoztatják fel érveiket. Háromféle állásfoglalás: a könyv szerkesztői diplomatikusan az olvasóra bizzák, melyiket teszi magáévá. A legnagyobb hibája a könyvnek, a szerkesztésben mutatkozó rendszertelenség. A támadók például minden szerkesztői direktiva nélkül irták meg véleményüket, aminek az a következménye, hogy ez a rész egyhanguvá válik, mert — ha más szavakkal is — de mind ugyanazokat a régi, elkoptatott szólamokat fujja. Legtöbben — igy az irodalmi nagyságok közül, Ernst von Wollzogen és Richard von Schaukal — az egész problémát személyes élményük alapján itélik meg, ami persze a tárgyilagosság rovására megy. A zsidógyűlöletnek egész arzenálja vonul fel ebben a részben, amelyet kevéssé gyöngitenek a halkabb hangu, szakszerübb és tárgyilagosabb „védelmezők“. Arthur Hollitscher, Ellbogen professzor, Heinrich Mann és mások kitünő cikkeket irtak, amelyeknek hatása nagyobb lett volna, ha a könyv elejére kerülnek és az olvasó ezekből nyeri az első impressziókat.

Ugyancsak a zsidókérdésről rendezett ankétot az „Europäische Revue“ augusztusi számában. Zsidó és nemzsidó egyéniségek nyilatkozatait és véleményeit tartalmazza ez a szám. Mindjárt az elsők között feltünik Josef Nadler bécsi egyetemi tanár cikke, aki a zsidók helyzetét az irodalomban fejtegeti és a következő megállapitást teszi: „Mi kétféle könyveket olvasunk. Egyikben a zsidók világmissziójuk fontosságáról akarnak meggyőzni bennünket, a másikban ugyancsak a zsidók azt akarják elhitetni velünk, hogy ők tökéletesen beleolvadtak a németségbe.“ Jelentős, higgadt hangu tanulmányt irt Ernst Kahn „Zsidók a gazdaságban“ cimen. Jakob Wassermann, a kiváló iró, a faji problémáról ir röviden, de eredetien. Leo Beck nagyszabásu tanulmányában meggyőzően fejtegeti, hogy a zsidóság lényegét nem politikai és gazdasági tevékenysége fejezi ki leghivebben. Aki meg akarja érteni a zsidóságot, annak sok évezredes vallását és költészetét kell tanulmányoznia. Bátorság az élethez, ragaszkodás az Istenhez, mint minden jog és élet forrásához és alkotójához: ez a zsidóság lényege. Hans Kohn a liberalizmus történeti jelentőségét fejtegeti. Szerinte az új német nacionalizmus a szellem tagadásával, a XIX. század nagy vivmányainak sutbadobásával egyértelmü. A zsidóság helyzete, származása és históriája következtében egészen különleges: szétszórva él a népek között, magányosan, s mégis szeretetteljes kapcsolatban, kitaszitva és magát mégis a közösséghez tartozónak érezve. Albrecht Erich Günther megállapitja, hogy az emancipációt, amely lassan a zsidók egyenjogusitására vezetett, nem követte a zsidók recepciója a német nép által. A zsidóknak a német közösségbe való felvételéről egyáltalán nem lehet beszélni. Az olyan állampolgárságnak pedig, mellyel nem jár együtt a néphez való tartozás érzete, kevesebb az értéke és az érvénye.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Érdekes inditvány

Dr. Hermann Hirsch, a Komotau-i hitközség elnöke az itt következő kiáltvánnyal fordult hiveihez. Az ügy általános érdekére való tekintettel az elnök szavait teljes egészében, hűen visszaadjuk.

Hosszú elnöki működésem után, legyen szabad egy kéréssel fordulnom a hitközséghez. Ne ijedjenek meg, nem kérek pénzt, sem adótörlesztést. A kérésem egészen más természetű. Az önök drága idejéből, a hét 168 órájából 30 percet kérek, egyszer egy héten a péntekesti istentisztelet órájára.

Szinte hallom, a lenéző válaszokat: Ez nem fér össze a modern szellemmel, Önök nem bigottak és különben is ez a mai kritikus időkben teljességgel keresztülvihetetlen.

Mindezeket a gátló körülményeket én is elismerem, és távol áll tőlem, hogy Önöket áldozathozatalra akarnám kényszeriteni. De öntelt vagyok és úgy képzelem: Vagyok én is olyan modern és kulturált, mint akárki Önök közül!

A munkaidejüket nem akarom megröviditeni. Ezen felül azonban rendelkeznek Önök bizonyos szabad idővel, amit oly fontos dolgokra, mint kávéházra, kártyára, stb. használnak fel. Minthogy feltesszem, hogy Önök velem egy alapon állnek, tehát a zsidóságukat forró szivből megtartani óhajtják, ebből az időből kérek néhány percet.

Azt, hogy hetenként egyszer, péntek este, még a nem vallásosak is elmenjenek az istentiszteletre, egy okból kivánom: Nincs közük a zsidósághoz azoknak az elzárkózó családoknak, akik teljesen izolálják magukat. Aki komolyan veszi a zsidóságát, az ezt be is fogja ismerni. És a legfőbb beismerés az, ha a péntekesti istentiszteleten résztvesz. Saját magamból indulok ki: Amikor péntek este elmegyek az istentiszteletre, nemcsak vallásos, hanem ezen messze túl, igaz zsidó érzést nyerek ott és ez lelkileg felbecsülhetetlen értékü. Ha hallom az ósi dallamokat, felidézik bennem a szülői házat és a schult, amelyekben ugyanezeket az imákat és melódiákat hallottam és az összes ifjukori emlékeim forrón öntik el a szivemet. De ez egyéni argumentum és csak azokra talál, akik maguk is vallásos szülői házban nevelkedtek.

Fontosabb ennél azonban az a tudat, hog ezek az imák, dalok és melódiák évszázadok, évezredek óta örökségeink. Mikor hallom őket, érzem, hogy sorsom össze van kötve népem sorsával és érzem a kapcsolatot magam és a népem közt. És érzem, hogy ez a pillanat, a szombat bevonulásának pillanata mindenütt egyforma, az egész világon és a zsidók sok milliója mindenütt ugyanezeket a dallamokat mormolja és fogja imádkozni, mig zsidó él és a zsidóság létezni fog.

Önök azt válaszolják talán, hogy ezek az érvek nem a mai modern időkhöz, hanem a legsötétebb középkorhoz illenek. Én azt gondolom azonban, hogy ma a kultúra minden máza ellenére, éppen olyan sötét a világ, mint a legsötétebb középkorban volt és ma is épp úgy körülvesz bennünket a gyülölet, az üldöztetés és a felbujtott erőszak. Csak nincs meg többé az erkölcsi ellenállóképességünk és a zsidóság pusztulásának a veszélye ma még sokkal nagyobb, mint a mult leggonoszabb napjaiban, mert az asszimiláció és a kitérések ritkitják sorainkat.

Mi azonban nem akarjuk eldobni a zsidóságunkat. Nem akarjuk az ősi kötelékeket széttépni, hanem mindannyian: vallásosak, nem vallásosak, nacionalisták, legyünk azon, hogy egyszer egy héten, csak egy rövid időre is ünnepélyesen tegyünk tanuságot a zsidóságunk mellett, mégpedig egy helyen és egy időben, amely ugyanazon városban mindenki számára az áhitat órája legyen. Modernül szólva, a péntek este legyen a zsidó-nap. De csak akkor van az egésznek értelme, ha ezt az ici-pici áldozatot időben és együttérzésből hozzuk meg, mindannyian, kivétel nélkül, megjelenünk, hogy ebben a formában tegyünk tanuságot zsidóságunk melett és nem várjuk be, mig valamelyik hozzátartozónk meghal.

Ne hagyjuk ezen az estén a zsidóság képviseletét néhány aggastyánra és kéregetőre, mert ebben az órában az első sorokban ott kell állnia az ifjuságnak.

Nem politikai, nemzeti, vagy vallásos demonstrációról van szó, hanem egy formáról és mindenki, aki a zsidóság fennmaradásához hozzá akar járulni, jöjjön

Akar jól enni?

Stern Márton

VII. Rombach ucca 6.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

el, hogy megmutathassuk, még ezekben a nehéz időkben is kitartunk a zsidóságunk mellett és népünk multjával és jövőjével egyek vagyunk.

Az is, aki biztos fedezékben és nem lelki szükségben él, az is hallgasson a jámbor, igazi zsidó dalra:

„Freitig auf die Nacht
ist jeder Jüd' e Meilach."

* * *

A komotaui elnök lelkes szavai mögött érezzük a németországi antiszemitizmus előretörését. Annál becsesebb és tiszteletreméltóbb a szónok szándéka: Nem a világhoz fordul igazságtételért, hanem kis községét, a zsidó-nap ötletének felvetésével, összetartásra és türelemre buzditja. Zsidó érzéstől áthatott szavai igazán üditő oázisként hatnak a pártoskodások és torzsalkodások idején... Janovics S.

Torockói vőlegény Iványban

Igen nevezetes ember lett most Pozsony vidékén, egy kis faluban, egy László Géza nevű parasztgazda, akin majdnem szóról-szóra megesett Indig Ottó torockói menyasszonyának esete. Csakhogy az élet nem olyan kegyelmes, mint az iró. László Géza parasztgazda, aki a református vallásból ötven éves korában a zsidó vallásba csöppent, semmiképen sem fog már szabadulni vallási és faji mivoltából, ami bizony falusi gazdaembernek elég nagy baj lenne, ha nem gondoskodott volna a sors vagy néhány száz hold vigasztalásról is.

Ezelőtt negyvenöt esztendővel került László Géza Iván községbe, még mint pendelyes gyerek, egy béres családnak volt gyermeke, ő legalább igy hitte és igy hitte az egész falu mindmostanig. Legénysorba serdült, meg is házasodott, természetesen magához illő, derék, református lányt vett el, minthogy szülei után ő is ebben a hitben nevelkedett. Most már ötven éves László Géza, derék fia volt az egyháznak, ami szegénységétől tellett, megadta a papnak, templomnak, családjának, rendesen férjhezadott lánya is van már, egy kisebb meg otthon, nincs is több gyerek ezen a kettőn kivül.

Most nagy esemény zavarta meg László Géza kis portájának csendes és akkurátus életét. Meghalt ugyanis Kohn Mór tiszalucki földbirtokos, aki végrendeletében meghagyta, hogy egész vagyonát adják át természetes fiának. Kutassák ki, bárhol él, törvényes gyermeke nem lévén, természetes fiára hagyja egész vagyonát. A fiut úgy lehet megtalálni, ha kutatnak bizonyos Schlésinger Eszter után, ki Kohnéknál szolgált, pontosan ötvenegy eszendővel ezelőtt. Ettől a Schlésinger Esztertől született a természetes gyermek, akit annak idején Géza névre kereszteltek, aztán pedig átadták a László vezetéknevü béresnek, aki némely pénzért vállalta, idők multán pedig elvitte a gyereket magával, elköltözködvén Tiszaluck vidékéről.

Ugylátszik, akkoriban nem volt ilyen akkurátus a népesedési hivatal, mert kideritették a végrendelet értelmében kutató fiskálisok, hogy László béres sajátjaként jelentette be mindenütt a gyereket, László Géza néven rubrikáztatta a hivataloknál, mint sajátját, természetesen református hitben neveltette. Nyomról-nyomra mindent megállapitottak, megtalálták az időközben elhunyt Schlésinger Eszter matrikuláját is, a bejegyzést is a természetes gyerekről. László Géza urammak minden további nélkül átadtak 280 hold jó buzaföldet és még holmi készpénzt, valami gazdasági felszerelést is.

László Géza azonban nem fogja fel olyan tragikusan a dolgot. Továbbra is a református templomba jár, amit elnézenek neki a faluban, eddig a tiszteletes úr sem emelt ellene kifogást. Ami pedig a zsidó hitet illeti, oda is befizeti pontosan az adóját, elvégre ami dukál, az dukál. Az iványi emberek előbb megpróbálták sajnálni László Géza bácsit, de egyáltalán nem hagyta magát. Bölcs ember az öreg, aki furfangosan kijelentette,

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

hogy a gyermekei csak maradjanak református sok, ha már egyszer abban születtek. Esze ágában sincs elutasitani sem az örökséget, sem a vallást, mindössze elpanaszkodik, hogy amióta az új vallásba csöppent, meg evvel együtt a gazdagságba, egyáltalán nem akar dolgozni a veje a mezőn. Nem akar paraszti munkát végezni, urizálni akar, kereskedni.

— Ezt nem engedem, — mondja László Géza bácsi — mert nem ő lett zsidó, hanem én, elsőbben nekem volna jussom letenni a kaszát, ha akarnám, de vejemnek semmiképp, minthogy ökelme nem zsidó, mint jómagam...

A Rádió első zsidó hangversenye

szeptember hó 20-án, kedden, este 8 óra 30 perces kezdettel.

Rendkivüli és soha nem tapasztalt érdeklődés várja ugy Pesten, mint vidéken, a megszállott területeken és külföldön a magyar **Rádió első zsidó hangversenyét,** mely régi vágyakat teljesit, az egyetemes zsidóságnak megnyugvást és reményeket hoz.

Bán Zoltánnak sikerült a Rádió igazgatóságától oly nagyszabásu hangverseny megrendezésére megbizást kapnia, mely műsoránál és hatalmas apparátusánál fogva annak a 2—3 külföldi adóállomásnak méreteit is felülmulja, melyek a pesti Rádió-studiót megelőzve már adtak liturgikus hangversenyeket.

A szept. 20-i első zsidó hangverseny a Rádió Studiójában zajlik le szigoruan zárt ajtók mögött. Oda a rendezőn és szereplőkön kivül senki nem mehet. A ragyogó műsort a Rádió csodálatos hullámai szórják szerte a nagyvilágba, hogy mindenüvé eljussanak, ahol érző zsidó szivet találnak és oda is, akik más vallás on lévén, a zsidó zene eszmei szépségében, lenyügöző varázsában, melancholikus szomoruságában akarnak gyönyörködni.

A végleges, pontos műsor a következő: 1. Orgonabevezető, előadja **Wehner Géza** tanár, orgonaművész; 2. Ma Tauvu, énekli **Lineczky Bernát** főkántor, kisérik: orgona **Wehner Géza,** hárfa **Revere Gyula,** I. hegedü **Berend Endre,** II. hegedü **Wachtel László,** gordonka **Friss Antal;** 3. Tauw l'haudausz, énekli **Lineczky** főkántor orgona, férfi, női és gyermek-vegyeskórussal; 4. Uneszane Taukef. Tenorszólam: **Lineczky Bernát,** Bassus: **Kálmán Oszkár,** a m. kir. Operaház művésze, orgona és vegyeskórussal; 5. Kiddusch, énekli **Lineczky** főkántor, orgonakisérettel; 6. W'schomru, énekli **Lineczky** főkántor, orgona és vegyeskórussal; 7. Uvnucho jaumar, énekli **Lineczky** főkántor, női kórussal; 8. Jigdal, énekli **Kálmán Oszkár,** orgona, hárfa, vegyeskórussal: 9. Ászé l'maan semecho, énekli **Kálmán Oszkár,** orgona és férfikarral: 10. J'hi rocaun; 11. Adaun aulom Es-dur, énekli **Lineczky Bernát** orgona és teljes vegyeskarral. Az énekkarokat vezényli **Alpár Ignácz.** Kezdete 8 óra 30 perckor, vége pont 10 órakor.

DR. GSCHWINDT ERNŐ HALÁLA. Nagy veszteség érte a magyar közgazdasági életet dr. Gschwindt Ernő váratlan halálával. Az elhunyt a világszerte ismert Gschwindt szeszárugyár igazgatója volt. Nobilis gondolkodásu egyéniség, aki vállalatában csak a szakismeretet és tudást, nem a vallást nézte tisztviselőinél és munkatársainál. A legnépszerübb sel pészachi cikkek készültek gyárában a legszigorubb orthodox felügyelet alatt. Élete virágjában ragadta el a halál. A mélyen sujtott család iránt országszerte nagy és általános a részvét.

A VÁROSI SZINHÁZAT világvárosi varietévé átalakitva nyitotta meg Labriola augusztus végén. Labriola nem sajnált semmi költséget és fáradságot és olyan nivóju varietészinpadot varázsolt az ámuló pestiek elé, amely még Párisban is feltünést keltene.

A műsor számai szintén Labriola áldozatkészségét tanusitják. A Weintraub syncopators tagadhatatlanul a legfőbb attrakció. Humor, jókedv és fiatalság jellemzi minden trükkjüket. Azonkivül hallatlanul muzikálisak. Rajtuk **kivül** Karin Zoska, a Pallos ladies és Fritchie az ügyetlen **háziszolga** kitünőek.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

OLVASOM,... NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A Bibliás Ember átlagos életkora 70 esztendő. „v'im bigwurausz", a gavurás ember, Isten különös kegyeltje teljes testi, lelki és szellemi erőkben a 80 éven túl is folytatja providenciális életét. Mózes 80 éves korában indult el történelmi útjára.

És ilyen „gavurás" ember a mi szentegyleti elnökünk is: *Kramer Miksa*, aki 1852. okt. 19.-én. Kisgyarmaton született és igy 1932. okt. 19.-én tölti be teljes 80 esztendejét. Tisztelői és barátai már a mult évben akarták megünnepelni a nevezetes dátumot, mikor a köztiszteletben álló elnök 80. életévébe lépett. Csakis határozott tiltakozása folytán maradtak el a tervbevett ünnepségek.

Még az utolsó hónapokban is történelmi jelentőségü szerepben szolgálta a köz érdekeit. A felekezeti életet megbénitó harc kellős közepén a béke megteremtését tüzte ki célul, maga elé. Szónokolt és tárgyalt lankadatlanul a béke érdekében, korához illő bölcsességgel, de az évek számát meghazudtoló hihetetlen energiával. És ezzel oly nagy mértékben öregbitette a szentegyleti elnöki állás tekintélyét, mint elődei közül egyik se. Mikor augusztusban, nyaralása után első izben találkozott velem, első szava az volt, hogy keressem fel hivatalában, mert ő addig nem nyugszik, mig békét nem teremt az egész vonalon.

Az a különös tekintély és szeretet, ami személyét övezi, magyarázza meg, hogy az őszi hónapokban rendezendő jubileum *országos jellegü* lesz és részt fog venni azon a társadalom minden rétege.

Olvasom

a Zsidó Ujság augusztusi 30-iki számában azt a cikket, amely pár nappal előbb a Szombatban jelent meg. Az orthodox lap szóról-szóra közli a cikket, még a sajtóhibákat is átvette, mindössze a cikk cimét változtatta meg. Eszébe kell juttatnom az orthodox szerkesztő úrnak Rabbi Simon ben Jocháj mondását: aki a szerző nevét elhallgatja, az bünt követ el. (Jalkut.) Ugylátszik, a szerkesztő úr a Szabolcsi kollegától tanul, az elhallgatás nagy mesterétől. Szabolcsi úr szintén elhallgatja a szerző nevét. Ama novella szerzőjének a nevét, amely novellát szórakozottságból (?) a saját neve alatt jelentetett meg.

Nem olvasom

A jeruzsálemi szentély fennállásának utolsó századában történt. Az áldozások módja körül vita támadt és a hires Hilelhez fordultak tanácsért, aki úgy döntött: bizzák ezt a zsidó nép ösztönére. Mert ha próféták már nincsenek is, a prófétákból kisarjadzott nép ösztöne megtalálja majd a helyes utat.

Szivesen feltételezem dr. Kosenák Miksa előljáróról, hogy tudatosan cselekedett, de mindenesetre helyes ösztön vezette a kezét, mikor levelet irt a szülőkhöz, hogy ne járassák gyermekeiket a skót iskolába, ahol a növendékeket rendszeresen téritik. Mert a szülők feladata, helyesen nevelni és megóvni gyermekeiket a hitüket veszélyeztető

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

kisértésektől. Az ifjuságot ugyanis csak ötödsorban lehet felelőssé tenni a kitérésért. A felelősség sorendje ez : a szülők, a rabbi, a hittanár, a vallástalan nagyvárosi miliő. A téritők ellen hiábavaló a harc, mert ők a téritéssel csak köteles missziót teljesitenek. Amit Rosenák dr. tett, az az első okos lépés a kitérések ellen, de van itt még sok fontos tennivaló, amelyeknek elvégzése nehéz és felelősségteljes feladat elé állitja az uj előljárót.

Olvasom

Bettelheim Samu leleplező cikkét Kaufmann Antalról, az amerikai zsidó laptröszt állitólagos vezéréről, akinek tiszteletére Sándor Pál hüvösvölgyi villájában garden partyt rendezett. A cikkből kiderül, hogy Kaufmann Antal nem is trösztvezér, mindössze egy lokális jelentőségü, 2—3000 példányban megjelenő kis hetilapnak, a Jewis Chronicle-nak a szerkesztő-tulajdonosa. Ez a lap igazán nem irányitja az amerikai zsidó közvéleményt, amelynek többszázezer példányszámu lapok állnak rendelkezésére, csupán egy kis töredéknek, a newarki reformzsidóknak ad sovány lelki táplálékot.

Olvasom

Felháborító antiszemita botrány tartja izgalomban Szilágymegye zsidóságát. Vasad községben, — ahol mindössze hét zsidó család él tradicionális békességben a környező román és magyar lakossággal — egy Buzintan Viktor nevű többszörösen bukott ősdiák vezetésével egy tizenöt tagu diákcsoport tegnap éjszaka behatolt a vasadi zsidók kis templomába és az ott talált kegyszereket és imakönyveket magukkal cipelték. A zsinagógából amelybe diadalmasan beleszórták a darabokra szaggatott taliszokat, imaszijakat a falu temetője melletti árokhoz mentek, és imakönyveket.

Másnap reggel megdöbbenve jöttek rá a vasadi zsidók a templomukban végbezvitt rombolás nyomaira és azonnal jelentették az esetet Matei Flora községi jegyzőnek, aki az ügy kinyomozására telefonon berendelte a csendőrséget. A csendőrök kutatása csakhamar eredményre vezetett és Buzintan Viktorral az élén lefogták a templomgyalázás bünöseit, akik beismerték, hogy a templomgyalazást valóban ők követték el és hogy a templomi kegyszereket a temető árkába dobták.

Olvasom

Tisztelt Szerkesztő uram! Nagy élvezettel olvastam a Szombat legutolsó számában szellemes és alapos zsidó tudásra valló cikkét, amelyben megcáfolhatatlan történeti adatokkal bizonyitja, hogy az Egyenlőség csak most lett ötven esztendős és ezért nagy zsidó bünt, a számok meghamisitását olvassa Szabolcsi Lajos fejére, amiért két esztendővel siettette lapjának jubileumát.

Hát Szerkesztő Uram! Bocsásson meg de az egyszer Önnek nincs igaza. Ön elfelejti, hogy az Egyenlőség amióta Sz. L. szerkesztése alá került, mindjobban chasszideus velleitásu, kabbalista irányzatu és csodarabbikat propagáló orgánum lett. Márpedig ezekben a körökben más matematika járja, mint amilyet mi tanultunk a premontreieknél Nagyváradon.

Hogy Sz. Lajos két esztendővel sietteti lapja jubileumát? A zsidó hagyomány alapján tette. Ime itt a bizonyitékom:

A Deuteronomium IV. fejezetének 25. mondatában ugy szól Mózes Izraelhez: Ha gyermekeitek és unokáitok lesznek és őslakók lesztek a földön és elfajultok, ugy hogy bálványimádók lesztek . . Tanunak hivom az eget és a földet, hogy csakhamar végleg el fogtok pusztulni.

Az egyik talmudi bölcs ugy látja, hogy Mózes nemcsak megjósolja e szavakkal a később bekövetkezett számkivetést, de megjövendöli annak pontos idejét is. Hogyan? Erre való a fentemlitett sajátságos matematika. „Őslakókká váltok“ az idézett versben a „vönausantem“ szóval van kifejezve.

Ennek számértéke 852. Mózes tehát azt is megmondta, hogy 852 esztendeig fognak hazájukban lakni, azután számkivetésbe mennek. A bökkenő csak az, hogy a számkivetés 850 esztendő után, tehát két évvel előbb következett be. Ezt azért siettette Isten két esztendővel, hogy ne teljesedjék Izraelen a fenyegetés második része, hogy akkor végleg el fognak pusztulni.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Látja Szerkesztő Uram! Egy eseményt két évvel siettetni zsidó hagyományon alapszik. Az Egyenlőség annyi bálványt imadott fennállása alatt, hogy talán őt is végpusztulás fenyegette volna, ha nem jubilál időnek előtte. Vagy ugy gondolta, hogy a chorbánt két évvel előbb kell mindig megrendezni, márpedig ez a jubileum sok zsidó ember és hitközség számára felért egy chorbánnal. Hive, Elidesz Vencel.

Mi az egy „selichoh“

Dr. Adolf Jellinek: Sein Leben und Schaffen von Rabbiner Dr. M. Rosenmann. Wien, 1931. Jos. Schlesinger Verlag, Wien, Seitenstädtergasse 5.

Szerző e műben a kiváló bécsi rabbi életrajzával és működésének méltatásával kapcsolatban a bécsi hitközségnek a 19. század II. feléről szóló életét és fejlődését tárgyalja, egyben markáns vonásokkal festi le a cseh-morva és északmagyarországi haladó zsidóság modernebb vallási kulturájának átalakulását. Történeti áttekintést nyujt a mendelsohni eszmék haladásáról, terjedéséről és zsidóság akkori jogi helyzetéről. E fejlődési folyamat kiváló szellemi vezéreknek kellett előkésziteniök. Ezek egyike volt dr. Jellinek Adolf. Ungarisch-Bródban született, **fivére volt a budapesti közuti vasuttársaság kiváló vezérigazgatójának**, a budapesti Bettelheim családból nősült. Mint hitoktató és hitszónok kezdte meg pályáját Lipcsében 1848-ban, hol nemsokára feltünést keltett irodalmi működésével és hallgatóságát magával ragadó tartalmas és lelkesitő szónoklataival. 1857-ben választotta meg a bécsi hitközség hitszónoknak, hol a hirneves Sulzer főkántorral egyetértve a modern istentisztelet megalapitója lett. Beszédei befejezett művészi alkotás, nyelvezete klasszikus, előadása művészi, minden hanglejtése kimért és minden póza előre kieszelt. Szónoklataiban rámutat a zsidóság történeti fejlődésének stádiumaira, szingazdag képei plasztikus és megható rajzai magukkal ragadják a közönséget. Polyhistor volt, német anyanyelvén kivül angolul, franciául, arabul és perzsa nyelven is beszélt. Beszédei nemcsak tele voltak midras-idézetekkel, hanem egy-egy beszéde maga egy midras volt.

A zsidóság feladatait a következőkben foglalja össze: Méltányosságot és igazságot gyakorolni Istennek tetszőbb, mint az áldozat, az örök igazságot a szépnek ingerével ellátni, az isteni tartalomnak bájos külsőt adni, a magasabb eszmét nemesebb alakba formálni, igazságot, emberszeretetet, békét, egyetértést terjeszteni és a szétszórt embereket egymáshoz közel hozni — ez a zsidó feladat.

Szónoklata műremek, a sok közül a selichos-ról mondott alkalmi beszéde, melyből a következő részt közöljük:

„Tudjátok-e, mi egy zsidó selichoh, egy zsidó bünbánati ima? Ez egy embernek jajkiáltása, akinek néhány fajtestvérén kivül nincs barátja az egész föld kerekségén, nincs szószólója, akit vadállatként üldöznek országról-országra, helységről-helységre, faluról-falura, aki után a fiatalság mindenütt gunyolva utánairamodik vihogva és őt csúfolva, akit viszont az öregek hidegen és szivtelenül eltaszitanak maguktól, akit megvádolnak azzal, hogy lesaktol gyermekeket, hogy vérüket megigya, aki kutakat mérgez, hogy felebarátját elpusztitsa, akinek apját agyonütötték, nővérét meggyalázták, a fivérét élve eltemették.

Ennek az embernek, ennek a zsidónak csak egy barátja van: Istene, fenn **az égben. Ennek panaszolja el az ő mélységes fájdalmát, ő előtte tárja fel megsebzett szivét, hozzá kiált oltalomért az ő meztelen gyermekei számára, őt kérleli, hivatkozva Ábrahámmal kötött szövetségére, Izsák feláldozására, Jákobnak tett igéretére, jámborainak érdemeire és mártirjainak halálára, hogy vessen immár véget szenvedéseinek és kinjainak, állitsa már meg gyötrelmeit és gyakoroljon az ő üldözőivel szemben végre isteni igazságot . . . Ez a selichoh, ez a bosszukiáltás, mellyel a gyűlölködő ellensé-**

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

geink a zsidókat megvádolták, ezek azok az imák, amelyektől a zsidó imaházak a középkorban visszhangzottak".

Befejezésül felsorolja szerző Jellinek tudományos iratait, melyek a legtöbb európai nyelvre le vannak forditva. Magyarra forditották Trencsényi Bertalan és dr. Friedlieber Ignác beszédei egy részét.

Melegen ajánljuk ezen kulturhistóriai szempontból értékes könyvet minden művelt ember figyelmébe.

HIREK

Dr. Bernstein Béla jubileuma

A magyar zsidó rabbikarnak egyik kiválósága, dr. Bernstein Béla most töltötte be papi működésének negyvenedik esztendejét. E ritka jubileum alkalmából az egész ország zsidósága ünnepelni fogja dr. Bernstein Bélát, aki nemcsak, mint szigoruan konzervativ szellemü, jó pap érdemelte ki hivei tiszteletét, és szeretetét, de mint tudós és történetiró is nagy érdemeket szerzett maradandó értékü irodalmi munkásságával. A tudós főrabbinak, aki a statusquo hitközségek országos szövetségének is egyházi elnöke, jubileumát szeptember 12-ikén ünepli a hitközsége vezetősége *Bodor* Zsigmonddal elnökkel az élén. A képviselőtestület ebből az alkalomból diszgyűlést tart. Az ünnepi szónoklatot dr. *Schlesinger* Sámuel debreceni főrabbi fogja mondani.

HÁZASSÁG. Diszes esküvő szinhelye volt az Öntőház utcai zsidó templom, ahol f. hó 4-én tartotta esküvőjét **dr. Gál Dénes** gyermekorvos, **Fényes Lilivel**, **Fényes Arthur,** az Angol-Magyar Bank igazgatójának leányával. A zsufolásig megtelt templomban ott voltak a gazdasági élet előkelőségei. A budai izr. hitközség nevében — melynek a menyasszony édesatyja képviselőtestületi tagja **Szánthó Jenő** alelnök jelent meg. Az esketési szertartást **dr. Kiss Arnold** vezető főrabbi végezte, aki költői szépségü beszéddel üdvözölte az ifju párt. Az esküvő ünnepélyes fényét **Sirota Sándor** főkántor művészi éneke emelte.

VENETIANER PIROSKA dr., a Zsidókórház kiváló alorvosa, értesülésünk szerint Párisba készül tanulmányútra. A Zsidókórház vezetősége minden erővel azon van, hogy a sebészeti osztály számára a szinte nélkülözhetetlen, páratlan agilitásu doktorkisasszonyt továbbra is megtarthassa.

SÓS ENDRE ELŐADÁSA JÁSZBERÉNYBEN. A jászberényi zsidó hitközség csütörtökön avatja fel kulturházát. A kulturház felavatása alkalmából a nőegylet kulturestet rendez, amelyen **Sós** Endre, a kiváló fiatal publicista **A zsidóság utja** cimen tart előadást.

AZ IZRAELITA SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET folyó évi gyermeknyaraltatási akciója augusztus hó 31-ével véget ért. Ekkor jöttek haza az utolsó gyermekcsoportok Balatonboglárról és Diósjenőről, összesen 350 gyermek. Az orvosi bizottság megállapitása szerint rendkivül jó hatást gyakorolt az üdülés a gyermekekre, aminek legbiztosabb kifejezője a sulygyarapodás volt. A nyaraltatás igen nagy anyagi áldozattal járt és dacára a nemesszivü pártfogóknak és támogatóknak, az egyesület az ehhez szükséges összeget kellő időben nem tudta előteremteni, miért is kénytelen volt hitelt igénybe venni. Ezuton is kérjük nemesszivü pártfogóinkat, hogy adományaikat hozzánk juttatni kegyeskedjenek. (VII. Sip utca 12.)

SCHMELZER BENŐ szeptember hó 3-án tartotta **Richard** fia barmicva ünnepélyét a Dohány-uccai templomban és ebből az alkalomból nagyszámu rokon és ismerős üdvözölte a szülőket.

SPITZER ÁRPÁD ÉS KLEIN MARISKA f. hó 11-én, vasárnap déli fél 12 órakor tartják esküvőjüket az Öntőház uccai templomban. A vőlegény atyja a pesti izr. hitközség alkalmazottja, Spitzer Samu.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

WÜRDIGER JÓZSEF ESKÜVŐJE. Nagy és előkelő közönség jelenlétében folyt le vasárnap délelőtt a Dohány uccai templomban dr. **Würdiger** József szentesi főrabbi esküvője **Pauncz** Ica urleánnyal. **Hevesi** Simon eskette a fiatal párt, akiket a közönség elhalmozott jókivánságaival és szeretetének kifejezésével.

HÁZASSÁG. Koch Boriskát, a IX. ker. Izr. Nőegylet lelkes és agilis titkárnőjét augusztus 28-án vezette oltárhoz Herceg Ármin tanár. A Páva utcai templomban ez alkalommal nagy és előkelő közönség jelent meg. Ott voltak a kerületi zsidó intézmények vezetői, dr. Zahler Emil előljáró és Rosenberg Sándorné, nőegyleti elnökasszony vezetésével. Dr. Farkas József főrabbi magasröptü beszédében méltatta a menyasszony lelkes zsidó munkáját, kiemelvén, hogy a menyasszony fivére Koch Sándor mérnök, a Jeruzsálemi Vizművek igazgatója Cionból küldi testvéri áldását a frigyre. Dr. Pollák Manó főkántor művészi éneke után a megjelentek tömege elárasztotta jókivánságaival az uj párt.

SZENTFÖLDI ESZROGOK JÖNNEK AZ IDÉN IS. Miként az előző években az idén is gondoskodik a „Mult és Jövő" szerkesztősége arról, hogy a Sátoros ünnepekre szentföldi eszrog álljon rendelkezésre. Az ár nem magasabb, mint a görög eszrogoké és fölösleges ezuttal is rámutatni arra, hogy minden zsidónak kötelessége, hogy legalább a palesztinai ünnepi csokor beszerzésével támogassa Szentföldön dolgozó testvéreit. A palesztinai eszrogok a jeruzsálemi orthodox főrabbiság hechserével vannak ellátva és minden tekintetben megfelelnek a legkényesebb igényeknek is. A szentföldi eszrogokat R. Jechiél Kalan Klein Jeruzsálemből személyesen hozza magával. Szeptember közepén már Budapesten lesz. Az árak olcsóbbak a tavalyinál. Viszonteládrusitóknak külön kedvezmény. Rendeléseket már most felvesz a „Mult és Jövő" kiadóhivatala: Budapest, Vadász u. 11. Telefon: 199-55.

EGY ÉRDEKFESZITŐ KÖNYV. Most jelent meg a legutóbbi éveknek egyik legérdekesebb könyve: **„Strassnoff kalandjai, élményei hét országon keresztül"** cimen. A háború előtti idők jellegzetes kalandor-tipusa, Strassnoff, immáron lehiggadt rezignációval elmondja azt, miképen igyekezett éveken át a társadalomban elhelyezkedni szélhámoskodó trükkökkel. A könyv oly idegfeszitő, mint egy kitünő detektiv-regény, emellett még megtörtént eseményeket regisztrál, hisz annak idején a törvényszéki tárgyalásokon minden kiderült. A memoáron, a tárgya ellenére, bizonyosfoku komolyság vonul végig. Igy például kiemeljük Löw Immanuel, csillagbörtöni főrabbi lelkipásztorkodásáról szóló részletet, s azt a fejezetet, amely áldóan emlékezik meg Vaszary Kolos hercegprimás tüneményes jószivüségéről. A szépen kiállitott könyv minden dohánytőzsdében és könyvkereskedésben kapható. Ára: 1.— pengő.

Nem olvasom

A Nagymarosról jövő vonaton beszélgetnek ketten. Amint megállapitom: két átlagos pesti neológ zsidó, aki hitközségi adót fizet és néha templomba elmegy. Beszélgetnek egy rabbiról, aki a nyaralóban egyedül levágja a szükséges baromfit. Az egyik ezt nem találja helyesnek, mert ez álláshalmozás, mert a metszőnek, aki a nyaralóhelyeket bejárja, is élni kell. A másik védelmébe veszi: „Szó sincs róla, mintha sajnálná azt a pár fillért, amit a metszőnek kell fizetni, a dolog úgy van, hogy most rokonaival együtt vezet háztartást, s mivel a rokonok nem rituálisak, nem is vágatnak; ő azzal menti meg a szituációt, hogy amig együtt vannak, ő vág, nehogy kifogásuk legyen a rokonoknak a metsző elmaradása miatt." — A védőbeszédet meggyőződéssel mondta, nem is jutott eszébe, hogy milyen komikus ez a beállitás a rabbi szabályozható, szezonszerü ritualitásával. Megállapitottam magamban, hogy az átlagos jó-zsidó érzésű ignorans neolog zsidónak már ilyen fogalmai vannak a ritualitásról. Annál inkább kellene tehát gondoskodni arról, hogy a kasruszt még komolyan tartani akarók ne terheltessenek meg kibirhatatlan költségtöbbletekkel.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerü papiron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda, Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-04

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára